

19 Kasım 2009 – Houston, Texas

ÇYDD Ankara Şubesi 2. Başkanı Ayşe Ceyhan'ın
American Turkish Association (ATA) – Houston'a Bağlı
Türk Kadınlar Birliği Üyelerine Yaptığı Sunum

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, büyük Atatürk'ün bize gösterdiği “çağdaş medeniyetler” düzeyine erişme hedefini gerçekleştirebilmenin tek yolunun “eğitim” olduğu inancındadır. Hedeflenen eğitim, bilime dayalı, laik, demokratik ve çağdaş bir eğitimidir.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneğine ilişkin ayrıntılara girmeden önce, Türkiye'deki eğitimin geçmişi ve şu andaki durumu konusunda belleklerimizizi tazelemek amacıyla sizlerle tarihte kısa bir yolculuk yapmak istiyorum. Bu yolla, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin kurulması ve bugünkü çabalarının nedeni daha da belirgin olarak ortaya çıkacaktır.

13. Yüzyıldan bu yana Anadolu'da yerleşmiş olan Osmanlı devleti 15. Yüzyıldan başlayarak sınırlarını genişletmiş ve Osmanlı İmparatorluğu olarak diğer birçok alanda olduğu gibi eğitim konusunda da çeşitli geliştirmeler ve zamanına göre atılımlar yapmıştır. Osmanlıda eğitim dinsel topluluklara bırakılmış ve her bir topluluk kendi okullarını kurmuştur. Özellikle 19.yüzyılda yapılan reformlarla ikili bir eğitim yapısı benimsenmiş, bir yanda tekke-zaviye – medreselerle dini eğitim sürerken, buna paralel olarak iptidai-rüştiye-idadilerle bugünkü ilk-orta-lise karşılığı modern eğitim başlatılmıştır. Ancak bu ikili eğitimin birçok sakıncası ortaya çıkmış, özellikle din adamları bu uygulamayı hiçbir zaman kabullenememişlerdir. Osmanlı dönemindeki modernleşme yönündeki birçok atılım hep ulema tarafından kösteklenmiştir.

29 Ekim 1923 de cumhuriyetin ilanından sonra eğitim konusunda da bir devrim gerçekleştirilmiştir. 3 Mart 1924 de “Tevhid-i Tedrisat Kanunu”, yani “Eğitimde Birlik Yasası”, kabul edilmiştir. Böylelikle Osmanlıdan beri sürdürülmekte olan ikili eğitime son verilmiş, eğitim sistemi olarak ilkokul 5 yıl, ortaokul 3 yıl ve lise 3 yıl olarak 11 yıllık ana eğitim sistemine geçilmiştir. 5 yıllık ilk öğretim de zorunlu kılınmıştır. Ayrıca bir boşluk oluşmaması için de din adamı yetiştirmek amacıyla “ilahiyat okulları” kurulmuştur. Ancak, talep olmaması nedeniyle bu okullar 1929-30 ders yılında kapanmıştır.

1 Kasım 1928 de gerçekleştirilen harf devrimi ile arap harflerinden latin harflerine geçiş modern eğitimin daha kolaylıkla yürütülebilmesini sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1927 de, okur/yazarlık oranı erkeklerde %17,4 ,kadınlarda % 4,6 idi. Bu oran 2008 yılı verilerine göre erkeklerde %95,3 , kadınlarda ise % 79,6 ya çıkmıştır. Ancak bu oranlar hedeflediğimiz düzey için yeterli değildir. Günümüzde bile kız çocuklarının okula gönderilme konusu birçok ailede işgücü kaybı olarak algılanmakta, tarlada ve evde aileye yardımın bu yolla kesileceğine inanılmaktadır.

17 Nisan 1940 tarihinde Köy Enstitüleri, köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen ve önder olarak çalışmalarını düşüncesiyle kuruldu. Buradan yetişen öğrenciler kendi köylerinin kalkınmasında büyük rol oynamışlardır. Daha sonra bazı nedenlerle bu tür eğitim sakıncalı görülmüş ve önce öğretmen okullarına dönüştürülmüş, daha sonra da amaçlarından sapmış ve etkinliklerini kaybetmişlerdir.

1950 yılında kurulmasına başlanan ve sayıları hızla artan imam hatip okulları zorunlu ilk öğretim 5 yıl iken, 6. Sınıftan itibaren öğrenci alıp, 6 yıl eğitim vermekte idi. 1976 yılından başlayarak, kızların hiçbir şekilde imam olamayacağı gerçeğine karşın, kız öğrenci de almaya başladı. 1997 yılında zorunlu eğitim 8 yıla çıkınca bu okullar imam hatip liselerine dönüştü ve diğer meslek liseleri kapsamına alındı.

Yüksek öğretimin tüm düzeyleri için etkili ve koordineli bir merkezi planlama yapılabilmesi amacıyla 1981 yılında YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) kuruldu. Bu kurulun görevleri arasında üniversitelere öğrenci seçimini düzenleme ve bu konuda çeşitli kurallar koyma da vardır. Bu kurallardan birisi de meslek liselerinden mezun olan ve aynı konuda yüksek öğrenimini sürdüreceği öğrencilerin üniversite giriş sınavında alacakları puana ek yapılarak avantaj sağlamaları idi. Ancak öğrenciler lisede yetiştikleri konudan farklı bir konuya yönelecek olurlarsa bu avantajlarını kaybediyorlardı. İmam hatip lisesinden mezun bir öğrenci tercihini İlahiyat fakültesinden yana kullanırsa ek puan alıyor, aynı kuralla inşaat meslek lisesinden veya elektrik meslek lisesinden öğrenciler de teknik üniversitelerin aynı bölümlerine girerlerse avantajlı oluyorlardı. Böylelikle öğrencilerin liseden başlayarak köklü bir biçimde meslek yolunda ilerlemeleri sağlanmış oluyordu.

2009 yılında bu uygulamaya son verilerek, özellikle imam hatip lisesi mezunlarına lisede yetiştikleri alanların dışına yönelmeleri olanağı sağlandı. Burada amaç, her ne meslekte olursa olsun tabanın dini eğitimden gelmesinin sağlanmasıdır. Ancak bu yeni uygulama Kasım ayında Danıştay tarafından durduruldu.

Okullaşma oranının kırsal kesimde geliştirilmesi için YİBO (yatılı ilköğretim bölge okulları) veya taşınabilir eğitim ile birçok köye ve yerleşim merkezine hizmet veren merkezi okullar kurulmuştur. Her köyde bir öğretmen olduğunda bu öğretmenin yalnızca çocukların eğitimine eğilmekle yetinmeyip, köy halkına da önderlik etmekte, onlar için de başvuru kaynağı olmakta idi. Bu uygulama ile öğretmensiz kalan köylülerin tek başvuru kaynağı köy imamı olmaya başlamıştır.

Yıllar içinde, gereksinmelere uygun olarak, fen liseleri ve anadolu liseleri kurulmuştur. İlk öğretimdeki seviye sınavları, bu tür liselere ve özel liselere giriş sınavları, liselere yerleştirme sınavları, üniversite giriş sınavları, tıpta uzmanlık sınavları, lisans-üstü programları sınavları derken öğrencilerin ana kaygısı bu sınavlara hazırlık olmaya başlamış ve bunun sonucu olarak da bir “dersane” sektörü doğmuştur ve öğrencilerin hayatında okullara paralel hatta daha öncelikli yer almaya başlamıştır.

Sizlere Türkiye’deki eğitim sisteminin olumlu ve olumsuz yönleri ile kısa bir tablosunu çizmeye çalıştım.

Bu tabloya bir miktar yardımcı olabilmek amacıyla, tüm bu hedeflere ancak eğitim yoluyla ulaşılabileceğini özümsemiş olan ve aralarında, bu yıl içinde kaybettiğimiz değerli genel başkanımız Prof. Dr. Türkan Saylan ve şu andaki genel başkanımız Prof. Dr. Aysel Çelikel’in de bulunduğu 16 kişilik bir grupla Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, 1989 yılında İstanbul’da kurulmuş ve 4 Eylül 1997 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile, “kamu yararına çalışan dernekler” arasına alınmıştır.

Derneğin amacı, Tüzüğü’nün 3. Maddesinde belirtildiği gibi, “Atatürk ilke ve devrimleri ile gerçekleşmiş olan hakların korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve çağdaş eğitim yolu ile çağdaş insan ve çağdaş topluma ulaşılmasıdır.”

Amacı biraz daha açacak olursak, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti’nin ilke ve yasalarından alınan güçle, toplumun yaşam düzeyinin yükseltilmesine katkı sağlamak, çağdaş bireyler yaratarak, çağdaş bir topluma ulaşabilmek için çaba harcamaktır. Bu amaca ulaşmanın yolu ise, kalıcı ve temel değerleri ilke edinmiş, dilini seven, ülkesini ve onun

çıklarlarını herşeyin üzerinde gören Atatürkçü bir gençlik yetiştirmek, ona güvenmek ve önünü açmaktır denebilir.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin kuruluşundan bir yıl sonra, 10 ekim 1990 da, ilk şube olarak Ankara Şubesi kurulmuştur. Yurt içine dağılmış olan 98 şubenin en büyüğü Ankara Şubesidir ve şu anda 1026 üyesi vardır. Ankara Şubesinin bursveren sayısı 577 dir ve 70 civarındaki gönüllü üyemiz aktif olarak dernekte çalışmaktadır. Öğretimin çeşitli basamaklarından 700ü aşkın öğrenciye burs verilmektedir.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Genel Merkezi ve tüm şubeler gibi, Ankara Şubesinin genel kurulu da her yıl yapılmakta; derneğin etkinlik ve mali raporları üyelerin onayına sunulmaktadır. İki yılda bir de, genel kurul seçimli olarak yapılarak, yönetim kurulu, denetim kurulu ve onur kurulu yenilenmektedir.

BURS KOMİSYONU:

Burs Komisyonu, Şubenin en kalabalık ve en yoğun çalışan komisyonu olup, üyeleri haftanın hergünü, saat 10 – 16 arasında adeta nöbet tutmaktadır. Bu yoğunluğun nedeni iş yüküdür. Komisyonun en önemli görevi, ilk/orta öğretim ve üniversite öğrencileri için yürütülmekte olan iki burs projesinin düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Komisyon, bu projelerden yararlanacak öğrencilerin seçimi, izlenmesi, onlar için gerekli eğitim programlarının düzenlenmesi, eğitim programlarına katılımlarının değerlendirilmesi, bursverenlerle ilişkiler ve tüm bu etkinliklerin ilgili diğer komisyonlarla eşgüdüm içerisinde yürütülmesini sağlamaya çalışmaktadır.

EĞİTİM KOMİSYONU:

İlk ve orta öğretim burslarından yararlanmakta olan öğrencilerin gereksinimlerini belirleyerek onların desteklenmesi için gönüllü öğretmenler bulmak, eğitim programları ve ilköğretimi bitirdikten sonra örgün eğitime devam edemeyenlere bir meslek kazandırmak ve iş sahibi olmalarına katkıda bulunmak amacıyla yönelik "Meslek Edindirme Projesi"nin yürütülmesi ve bu kapsamdaki gençlerin sosyal gelişimlerini sağlamak için eğitici etkinlikler düzenlemek bu Komisyonun görevleri arasındadır. Ayrıca Komisyon, anaokulları ve kitaplıklar oluşturulması, yöredeki okullarla işbirliği içinde çocuklara yönelik müzik, satranç kursları açılması; drama dersleri verilmesi; çocuk korosu çalışmaları düzenlenmesi; gereksinmesi olan okullara kitap yardımı yapılması konularında da çalışmalar yapmaktadır.

GENÇLİK KOMİSYONU:

Gençlik Komisyonu, burslu ve gönüllü gençlerden oluşmaktadır. Komisyon üyelerine, müzik-şiiir dinletisi, konferans, panel, tartışma, söyleşi, gezi, piknik vb. etkinlikler düzenlemekte; tiyatro, sinema ve konserler için toplu bilet sağlamakta; üyelerine değişik konularda sunumlar yaptırarak, birçok konuda gelişmelerini desteklemektedir. Bu etkinlikler için Kültür ve Çevre Komisyonu ile eşgüdüm yapmaktadır.

"Gönüllü öğretmenlik projesi" çerçevesinde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerimize yardımcı olmak amacıyla gönüllü üniversite öğrencilerini bu okullara yönlendirmektedir.

Her yıl ilköğretim ya da lise düzeyinde kitap gereksinmesi olan iki okul saptayıp, kitap başışı kampanyaları düzenlemekte ve topladığı kitapları bu okullara ulaştırmaktadır.

KÜLTÜR VE ÇEVRE KOMİSYONU:

Kültür ve Çevre Komisyonu, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin yukarıda sözü edilen amaçları doğrultusunda, toplumu yakından ilgilendiren konularda panel, sempozyum, konferans ve söyleşi gibi etkinlikler düzenlemekte; üyelerimizin ve gençlerimizin tiyatro, opera, bale, konser, sergi gibi sanat etkinliklerine katılımını özendirici çalışmalar yapmaktadır.

Ayrıca Komisyonun sürdürdüğü üç etkinlik vardır:

-Kitap Okuma Projesi: Her ay bir yazar belirlenerek, onun bir kitabı okunup incelenmekte ve yazarın da katıldığı toplantıda kitap tartışılmaktadır.

-Orman Projesi: Çevre bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla Ankara'nın değişik ilçe ve beldelerinde ağaçlandırma çalışmaları da yürütülmektedir. Şubenin kuruluşunun 20. Yılıni kutlama etkinlikleri çerçevesinde, Yenimahalle Belediyesinin özgülediği bir orman alanına, Nisan 2010 başında, üyelerle birlikte fidanlar dikilecektir.

-“Öğrencileri Başkentte Ağırılama Projesi”:19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları sırasında, yurdun Ankara'ya uzak il ve ilçelerinde okuyan lise öğrencilerine başkenti her yönüyle tanıtmak ve laik Cumhuriyet bilincini güçlendirmek amacıyla Ankara Şubesi 2006 yılında bu projeyi başlatmıştır. Proje çok başarılı olmuş, gelen öğrencilerden çok olumlu geri dönüşler alınmıştır. Hatta bir öğrenci bu gezinin hayatında dönüm noktası oluşturduğunu ve şu anda üniversitede okumasının bu gezi sayesinde olduğunu belirten bir iletiyi Şubemiz başkanına göndermiştir.

TANITIM VE İLETİŞİM KOMİSYONU

Tanıtım ve İletişim Komisyonunun görevleri, üyelerle, bursverenlerle, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin diğer şubeleriyle, Genel Merkez'le, diğer sivil toplum örgütleriyle, ilgili kurum ve kuruluşlarla, görsel ve yazılı basınla iletişim kurmak; dernek çalışmaları ve etkinlikler konusunda onlara bilgi vermek; Ankara Şubesi'nin web sayfasının güncelleştirilmesini sağlamak; Derneği toplumun tüm kesimlerine tanıtarak, üye sayısının artırılması yönünde çalışmalar yapmak ve aylık iletilerin hazırlanmasına katkıda bulunmaktır.

SOSYAL ETKİNLİKLER VE KAYNAK OLUŞTURMA KOMİSYONU

Komisyon üyeleri derneğin etkinliklerini sürdürebilmesi için gerekli olan gelirin sağlanması amacıyla olağanüstü özveri ile çalışmaktadır. Kermesler düzenlemek, bağışçılarla ilişki kurmak, ikinci el giyim, hediyelik eşya ve ev eşyası türündeki bağışları kabul etmek, kermesler ve ikinci el mağazası olan PANAYIR'da satışı için hazırlamak, ayrıca ev eşyası gereksinimi olan öğrencilere bu tür bağışların aktarılmasını sağlamak bu Komisyonun görevleri arasındadır.

ÇAĞLA İKTİSADİ İŞLETMESİ

ÇAĞLA İktisadi İşletmesi, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Ankara Şubesi Yönetim Kurulu'nun kararı ile 07.05.2002 tarihinde kurulmuş ve Şubat 2003 tarihinde aktif olarak çalışmalara başlamıştır.

ÇAĞLA İktisadi İşletmesi, ÇYDD Ankara Şubesi yapısı içinde yer alır ve Yönetim Kurulu'na karşı sorumludur. Dernek amaçlarına ve hizmet konularına uygun ticari iş ve işletme etkinliklerini gerçekleştirmekle yükümlüdür.

ÇAĞLA'nın en önemli projesi olan "ÇYDD Ankara Şubesi Kilisli Öğretmen Lütfiye Kışlalı Özel Y.Ö. Kız Öğrenci Yurdu" 2006-2007 öğretim yılında hizmete açılmıştır. Açıldığı ilk yıl Milli Eğitim Bakanlığı'ndan "Teşekkür Belgesi" alan yurdumuz, ATATÜRK ilkeleri ışığında, çağdaş ve laik yaşam anlayışıyla, geleceğin güvencesi olan gençliğin hizmetindedir.

ÇAĞLA'nın, Sosyal Etkinlikler Komisyonu'nun desteğiyle 2004 yılından bu yana işletmekte olduğu PANAYIR (Engürü Pasajı 107/3 Kızılay/ANKARA) isimli bir de mağazası bulunmaktadır. PANAYIR'da derneğimize bağlılanan ikinci el giysi ve hediyelik eşyalar ile üyelerimizin el üretimi ürünlerinin satışı yapılmaktadır.

ÇAĞLA, bu işletmelerinin yanı sıra derneğimizin eğitim projelerine kaynak yaratma sorumluluğu ile yemekler ve geziler düzenlemekte, yeni projeler üretme çalışmalarını sürdürmektedir.

PROJELER:

Ankara Şubesi olarak yürüttüğümüz 4 ana proje var:

Birincisi, "Bir Işık da Siz Yakın" adlı, Ankara'daki devlet üniversitelerinden birinde okuyan öğrenciler için burs projesi. Çalışkan, okumak isteyen, aydın birey olma yolunda, ancak maddi gereksinimi olan yaklaşık 300 gence burs veriyoruz. Ayrıca bu gençlerimizin, geleceğe her yönden hazırlanmaları amacıyla, bilgi sahibi olmak istedikleri konularda onlara seminerler, konferanslar da düzenliyoruz.

İkinci projemiz, zorunlu ilköğretimden sonra okumak istemeyen veya çeşitli nedenlerle okuyamayan çocukların sokağa düşmelerini önlemeyi amaçlayan "Meslek Edindirme" projesi. Bu öğrencilerin, ilgi duydukları dalda, bir usta yanında, haftanın 5 günü çalışıp, 1 gün de okula giderek, bir meslek sahibi olmalarını amaçlıyoruz. 25-30 gencin yer aldığı projeyi Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı Ortadoğu Organize Sanayi Bölgesindeki (OSTİM) Meslek Edindirme Merkezi ile işbirliği içinde yürütmekteyiz.

Üçüncü projemiz ise, "Deniz Yıldızları" projesi. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının gelecekteki yöneticilerini yetiştirmek amacıyla, liderlik yeteneği olan burslu ve gönüllü öğrencilerden seçilen 25 kişilik bir grup, tüm öğretim yılı boyunca her cumartesi günü, belirlenen çeşitli konularda, gönüllü üniversite öğretim görevlilerinin verdiği derslere katılmakta ve yıl sonunda proje hazırlama yeteneğini kazanmış bireyler olarak yetiştirilmektedir.

Sizlerin yoğun ilgi gösterdiğiniz ve daha geniş bilgi verebilmek amacıyla en sona bıraktığım dördüncü projemiz ise, ilk ve orta öğretimde okuyan kız öğrencilere verdiğimiz burs projesi. Projenin adı "Anadolu'da Bir Kızım Var". Bu proje ile; okumak isteyen, ancak çeşitli nedenlerle (bu nedenler evde veya tarlada yardım, kardeşlere bakma veya erkenden evlendirilerek başlık parası alma olabilir) okula

gönderilmeyen kız çocuklarına burs veriyoruz. Özellikle kırsal alanda, bir çok ailede olanaklarının kullanımında öncelik erkek çocuklarının eğitimine verilmektedir. Bu nedenle, bu burs projemizde önceliği bilinçli olarak kızlara vererek pozitif ayrımcılık yapmaktayız. Bu öğrenciler ilk öğretim ve liseyi tamamladıktan sonra üniversiteyi de kazanırsa biz onları üniversite sonuna kadar destekliyoruz.

“Anadolu’da Bir Kızım Var” projesi kapsamında burs verilecek öğrencileri belirlemek için öğretmenlerle ilişki kurulmakta, onların önereceği, parasal gereksinimi olan, çalışkan ve okumak isteyen öğrenciler seçilmektedir. Geçtiğimiz yıllarda tüm Anadolu’daki okullardaki öğrencilere bu bursları verirken, Ankara Şubesi olarak bursların çoğunluğunu Ankara varoşlarındaki okullara yöneltme kararı aldık. Bu yolla, burslu öğrenciler ve aileleri ile, gönüllü yönderlerimiz kanalıyla ilişki kurup, gereksinimlerini belirleyip, yine gönüllü öğretmenlerimizle destekleyerek, üniversite için hazırlanmalarını sağlamaktayız. Öğrencilerin, okula devamları ve başarı durumları her dönem sonunda izlenmekte ve bursun devamı konusunda karar verilmektedir.

Bu öğrencilere verilen burs miktarı her yıl Genel Merkez tarafından belirlenmektedir. Bu yıl belirlenen miktar 480 TL olup, öğrencilere Ekim ve Şubat aylarında 240’ar TL’lık iki taksit halinde ödenmektedir. Bu proje kapsamında da 300 – 350 öğrenciye burs sağlanmaktadır.

Burs verdiğimiz öğrenci sayısı, bursverenlerimizin bize verdiği “burs bağışı” miktarına bağlıdır. Derneğimize yapılan tüm burs bağışlarının “koşullu bağış” olduğunu özellikle belirtmek istiyorum. Bunun anlamı, bu tür bağışlar hiçbir zaman burs dışında bir amaçla, yani derneğin diğer gereksinimleri için kullanılamaz.

Sözlerimin başında da belirttiğim gibi Derneğimiz “eğitimsiz” çağdaşlaşmanın olamayacağı inancında ve özellikle kız çocuklarının eğitiminin, ilerinin anneleri olarak, öneminin bilincindedir. Burada hedeflenen bilime dayalı, laik, demokratik ve çağdaş bir eğitimidir. Çok yakında kaybettiğimiz Genel Başkanımız Prof. Dr.Türkan Saylan’ın bize gösterdiği 100.000 çocuğa burs konusu da Genel Merkez ve tüm şubeler olarak ulaşmaya çalıştığımız hedefimizdir.

Ayşe Ceyhan.